

Szakmai beszámoló

a Levéltári Szemle 2016. évi évfolyamáról

NKA pályázati azonosító: 204101/00965, (régi: 3341/00553)

A Levéltári Szemle 2016. évi számainak megjelenése az NKA Folyóirat-kiadás Kollégiuma fenti pályázati támogatásával valósult meg.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete, a Magyar Nemzeti Levéltár és a Megyei és Városi Levéltárak Vezetőinek Tanácsa kiadásában megjelenő Levéltári Szemle a magyar levéltárügy, illetve levéltártudomány megannyi kérdésköréből (elvi, módszertani stb.) rendszeresen adja közre a szakma képviselőinek közleményeit, eredményeit, tesz közzé módszertani és forráspublikációkat. Ezek mellett fókuszába vonja a hazai mellett a nemzetközi levéltáros közélet legfrissebb eseményeit, tapasztalatait, ezzel az egész levéltáros társadalom (országos, önkormányzati, egyetemi és szaklevéltárak) szakmai tájékozottságát szolgálja és közvetíti. A folyóirat megjelentetéséhez szükséges anyagi feltételeket a kiadók döntő részben a Nemzeti Kulturális Alap pályázatán elnyert támogatásból biztosítják, amely híján nem nyílna mód az ország egyik legrégebbi szakmai orgánuma megjelentetésére.

Az év során a szerkesztőség a régi összetételben végezte munkáját: Horváth J. András főszerkesztő, Bana József felelős szerkesztő, Dominkovits Péter, Erdész Ádám szerkesztők, Ólmosi Zoltán olvasószrekesztő, valamint Borbély János technikai szerkesztő működött közre. A múlt évben jelent meg az 1-3., s idén januárban kerül ki a nyomdából a 4. szám is. A folyóirat nyomdai munkálatait 2016-ban a győri Palatia Nyomda és Kiadó Kft végezte. Az egyes számok tipográfiaiilag egységesen (címsorok, szerzők neve, lábjegyzetek formátuma, stb) jelentek meg.

A Szemle részben a korábbi évek hagyományainak nyomvonalán vitte tovább az ismert rovatokat (Kilátó, Műhelymunkák, Levéltártörténet, Mérleg, Hírek), a harmadik számtól kezdve azonban Forrás és Érték, majd a negyedik számban Lelde címen új rovatot nyitottunk. A korábbiakhoz képest hangsúlyosabban kívánjuk ugyanis megjeleníteni a levéltári iratok értékelésével, értelmezésével, valamint a források feldolgozásával és közzétételével kapcsolatos törekvéseket és az ezzel foglalkozó írásokat. A módosítás a kollégák egyöntetű helyeslésével találkozott.

A négy számban megjelent közlemények mind az egyes levéltári állományismertetések, mind a különféle műhelymunkák tekintetében változatos tartalmúak, s a nem hagyományos forráscsoportok és területek köréből is merítettek.

Az egyes lapszámok vezető cikkei hol kevésbé ismert levéltári fondok, illetve fondképzők ismertetésével (Kőműves Mónika: A Közös Ügyi Országos Bizottság levéltári anyagának irattani vizsgálata, 1. sz.); hol a magyar levéltártörténet lényeges vonulatainak felidézésével (Sipos András: Az önkormányzati levéltárak "fejlődéstörténete", 4. sz.); avagy a hazai szakmai közélet legfontosabb éves rendezvényéről készített tartalmas és érdemi mozzanatok közreadásával (Fiziker Róbert: Beszámoló a Magyar Levéltárosok Egyesülete 2016. évi vándorgyűléséről, 3. sz.) igyekeztek változatossá tenni az alaptermatizációt.

Az utóbbi évek intenzív elektronikai fejlesztései, a kutatói igényeknek a korábbiaknál hatékonyabb teljesítése számos eddig lappangó forrást vont be a napi lakossági szükségletek kielégítésének körébe. A levéltárosok számára azonban továbbra is fontos feladat marad az őrzött irategyűttesek sokoldalú bemutatása, az értékek feltárása. Ezt a feladatot igyekszik teljesíteni a Szemle Forrás és érték című rovata is. A forrásértékelés összetett szempontrendszerének elvi megközelítési lehetőségeit taglaló írást követően (Balázs Gábor Változó őrzési idejű iratok problémája a közlevéltárak gyűjtőterületi munkájában, 2. sz.) a lapszám további fontos közleményei egyetlen forrástípust: a műszaki iratok, tervek őrzési, értékelési-értelmezési kérdéseit járták körbe (Szikszai Mihály: A tervdokumentáció, mint irattípus forrásértéke; Boross István: Tervanyagok, műszaki dokumentációk átvétele és rendezése az MNL Veszprém Megyei Levéltárában; Erdélyi Szabolcs: Az MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltárában őrzött műszaki iratok forrásértéke; Sáfár Gyula: Forrásérték vizsgálat a Békés Megyei Tanács VB Építési, közlekedési és vízügyi osztálya irataiban). A fontos külhoni, egyben magyar vonatkozású forráshelyek bemutatásának sorában kerítettünk alkalmat továbbá a Vatikáni Államtitkárság történeti levéltárában található magyar vonatkozású iratokról szóló írás közreadására Somorjai Ádám tollából (3. sz.).

Az újonnan nyitott Lelde rovatban eredeti forrásközlésekkel találkozhat az olvasó. Figyelemmel az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulójára, ennek a köztörténetben elfoglalt meghatározó helyére, továbbá a személyes történelemben játszott sajátos vetületeire, forrásközlések útján emlékeztünk a jeles eseménysorozatra a 4. számban. Előbbi tekintetében a fővárosi kerületek üzemeiben a novemberi napokban uralkodó hangulatról szóló jelentések nyújtanak bepillantást az időszak történéseibe, utóbbi vonatkozásban pedig egy fővárosi lakosnak a kritikus napokban is vezetett naplója bír érdekességgel (Wisinszky László: Napló, 1956. október 23-november 10.; Kerületi jelentések, 1956. november).

A jövőben a külföldi szakmai terep ismertetése és értékelése tekintetében igyekszünk gyarapítani a közlemények számát. Kilátó című rovatunk a múlt év során három alkalommal is ezt a célt szolgálta. Tekintettel arra, hogy az utóbbi évtizedekben jelentős mennyiségű vállalati, gazdálkodó szervezetektől származó iratanyag került levéltári őrizetbe, így nem érdektelenek azok az ismeretek, amelyek a külföldi, különféle gazdasági jellegű levéltárak működésével, illetve az általuk őrzött iratok kezelésével és értékelésével kapcsolatosak. Két tanulmányban is szenteltünk ennek a témának teret az évfolyam számaiban (Köcze László: Új, globális irányok a gazdasági levéltárak számára; valamint uő.: Gazdasági levéltárak Nyugat-Európában, 1., 3. sz.).

A Mérleg és a Műhelymunkák c. rovatok részint meghatározott levéltári forrásokkal, de inkább forrásfeldolgozásokkal, dokumentáris háttérű témák elemzésével szolgálják az ilyen irányú történeti érdeklődést. Ebben az évfolyamban főleg új- és legújabb kori források és iratképzők témájával foglalkoztunk (Kurucz Ádám: Borsod vármegye és Miskolc thj. város Vitézi Székének felszámolása, iratanyagának és ingóságainak sorsa, 3. sz.; Csernus-Lukács Szilveszter: Kérelmek a Magyar Nemzeti Kormány Miniszterelnökségéhez, 1. sz.; Perger Gyula: Bizalmas jelentések 1941-ből, a Volksbund győregyházmegyei tevékenységéről, 3. sz.), de a mindennapok története körében korai forráscsoport, illetve történeti szituáció elemzése is közlésre került (Bagi Zoltán Péter-Kocsis Zsuzsanna: A dél-dunántúli végvidék hétköznapijai. 1526–1568 Missilesek).

Végül nem hagyhatom említés nélkül azokat a kisebb terjedelmű, de a szakmai közélet folyamatainak értékelése és nyomon követése szempontjából jelentőséggel bíró kisebb

közleményeket sem, amelyek az egyes levéltári intézmények egyes közösségi megnyilvánulásiról (konferenciák, levéltári napok, műhelybeszélgetések, tudósítások) tudósítanak.

A Levéltári Szemlében 2016 folyamán 19 intézmény (a levéltárak mellett múzeum, egyetem, kulturális intézet) összesen 50 munkatársa publikált, vagyis az előző évhez képest némileg bővült a szerzők köre. A szerzői kör ugyanakkor széleskörű szakmai lefedettségről tanúskodik.

A számok megjelenése rendszeres jelleggel, a határidőket figyelembe véve történt. A folyóirat költségvetése a tervezett keretek között maradt. A lapszámok a megállapított példányszámban, terjedelemben és bekerülési áron készültek el. Az értékesített példányokon felüli részt hazai és határon túli közgyűjtemények kapták meg, illetve férhetők hozzá a Nyitott levéltárak programsorozat kiemelt rendezvényein térítés nélkül.

A beszámoló a benyújtással egy időben feltöltésre került a hungaricana közgyűjteményi portálra <http://hungaricana.hu/hu/nka-palyazati-beszamolok/>, egyidejűleg intézkedés történt a nyomtatott változat online-archiválásáról és ingyenes hozzáférhetővé tételéről, valamint a megjelent lapszámok postázásáról.

A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, – ahogy az elmúlt években is mindig – ezúttal is nélkülözhetetlen segítséget nyújtott a Levéltári Szemle 2015. évi 1–4. számainak megjelenéséhez, amelyért a Magyar Levéltárosok Egyesülete és a teljes magyar levéltáros társadalom nevében ezúton is köszönetet mondok.

Budapest, 2016. január 4.

Dr. Kenyeres István, PhD

elnök